

DZIENNIK WILEŃSKI

Adres Redakcji i Administracji: Dominikańska Nr. 4.

Redakcja otwarta od godz. 12-ej do 2-ej po poł.

Administracja otwarta codziennie od g. 10 do 6 wiecz., w niedziele od 1 — 2.

Warunki prenumeraty: Rocznie—12 mk., półrocznie—6 mk., kwartalnie—3 mk., miesięcznie — 1 mk. Za przesyłkę pocztową i odnośnienie do domu 20 f. miesięcznie. Zmiana adresu — 20 fen.

Ceny ogłoszeń: Na 4-ej stronie za wiersz drobnego druku—25 fen., nekrologi—60 fen. Ogłoszenia drobne za wyraz—5 fen. Ogłoszenia przyjmuje Administracja «Dziennika Wileńskiego» do godz. 4 po poł. Po godz. 4-ej nekrologi i inne niecierpiące zwłoki zawładowania przyjmuje drukarnia ks. A. Rutkowskiego, ul. Botaniczna № 7.

Numer pojedynczy kosztuje 10 fenigów.

Gazeta wychodzi codziennie — z wyjątkiem dni poświęconych.

TELEGRAMY.

(W. T. B.)

KOMUNIKAT URZĘDOWY NIEMIECKI.

Kwatera główna 17 września.
Walki na zachodzie i na wschodzie.

FRONT ZACHODNI.

Na froncie armji generała-feldmarszałka ks. Albrechta Würtemburskiego, oraz na północnym skrzydle wojsk następcy tronu bawarskiego ks. Ruprechta trwała ożywiona walka artylerji.

Walka nad Sommą trwa w dalszym ciągu. Na północ od rzeki wszystkie ataki krwawo zostały odparte, po części ogniem obronnym. W koło małych okopów około Courcellette, Flers i na zachód od Le Boef, gdzie zasiedli Anglicy, wre jeszcze bój. Na północ od Ovillers atak nasz miał powodzenie. Na południe od Sommy doszło do otwartego ataku, walka działowa również nie przerywała się.

FRONT WSCHODNI.

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Na całym froncie na południe od Pińska nastąpiło wzmożenie rosyjskiej działalności ogniowej.

Na zachód od Łucka, na linii Zaturcy (nad Turją)—Pustomyty, długości około 20 kilom., nieprzyjaciel po południu i pod wieczór wielokrotnie atakował przy pomocy znacznych sił, w tej liczbie obydwóch korpusów gwardji, w licznych szeregach, znajdujące się pod głównem dowództwem generała-pułkownika v. Tersztyńskiego wojska generała von der Marwitza. Natarcie to nie powiodło się całkowicie, przynosząc ciężkie, częściowo zaś, jak głoszą raporty, «olbrzymie» straty nieprzyjacielowi.

Na froncie armji generała-pułkownika v. Böhm-Ermolliego, pomiędzy Seretem i Strypą, na północ od Zbozowa, złamały się również całkowicie ataki, skierowane na linje niemieckie generała v. Ebena.

Front wojsk generała kawalerji arcyksięcia Karola.

Również nad Narajówką i na

wschód od niej nieprzyjaciel skierował się z silnymi wojskami do natarcia. Wielokrotnie atakował on na próżno, w końcu zaś odepchnął on front niewiele wgląd.

Na północ od Stanisławowa po krótkiej walce na bliską metę został odparty rosyjski atak częściowy.

W Karpatach nieprzyjaciel naprzód skierowywał gęste kolumny do ataku na nasze pozycje z obu stron Ludowej.

Zarówno na granicznych wyniosłościach na zachód od Szpotu, jak również i na południo-zachód od Dorny-Watry został on bardzo krwawo odparty.

W Siedmiogrodzie Rumuni przetestowali się na odcinek nad Kokelem z obu stron Oderhellem (Szekely—Udvarhely).

FRONT BAŁKAŃSKI.

Grupa wojsk generała-feldmarszałka v. Mackensena.

W Dobrudży trwa ściganie nieprzyjaciela.

Front Macedoński.

Nie zaszły żadne wypadki o szczególnem znaczeniu. Zostały odparte pojedyncze ataki nieprzyjacielskie na froncie Mogleny i na północo-zachód od jeziora Tahino. Kawalla była ostrzeliwana od strony morza.

Kwatera główna 18 września.

Walki na zachodzie i na wschodzie trwają w dalszym ciągu.

FRONT ZACHODNI.

Grupa wojsk następcy tronu bawarskiego ks. Ruprechta.

Olbrzymia bitwa nad Sommą na froncie 75 kilom. od Thiepval aż na południe od Vermandovillers doprowadziła do niezwykle zaciętych walk, które na północ od rzeki wypadły na naszą korzyść. Na południe od Sommy wypadło nam zadanie wycofać się z niektórych, całkiem zburzonych okopów między Barleux i Vermandovillers ze wsiami Berny i Deniecourt. Dzielne nasze wojska złożyły świetne dowody niewzruszonej wytrzymałości i po-

święcenia. Szczególnie odznaczył się westfalski pułk piechoty № 13 na południe od Bouchavesnes.

Silne nieprzyjacielskie oddziały lotnicze spotkali nasi lotnicy i w zwycięskich utarczkach zestrzelili dziesięć nieprzyjacielskich latawców.

Grupa wojsk Następcy Tronu.

Chwilowo ożywiona walka artylerji w okolicy Mozy. Oddziały nieprzyjacielskie, które próbowały posunąć się na zachód od Fleury, zmuszone zostały do odwrotu.

FRONT WSCHODNI

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Na zachód od Łucka ogniem naszym w zarodku zdusiliśmy zamiar nieprzyjaciela przejścia do ataku.

Tylko na północ od Szelwowa dokonany został słaby atak przeciw wojskom generała von der Marwitza. Wiele tysięcy trupów rosyjskich pokryło pole bitwy z d. 16 bm.

Między Seretem a Strypą ponowne ataki rosyjskie, skierowane przeciwko grupie wojsk generała von Ebena, również jak dni poprzednich skończyły się całkowitem niepowodzeniem przy znacznych stratach przeciwnika.

Front wojsk generała-kawalerji arcyksięcia Karola.

W ciężkich walkach wojska tureckie, przy pomocy wojsk sprzymierzonych, oparły się na zachód od Złotej Lipy atakom wspólnego przeciwnika. Oddziały nieprzyjacielskie, którym udało się wdrzeć, zostały wyparte.

Wojska niemieckie pod dowództwem generała Geroka dokonały po obu brzegach Narajówki kontrataku, któremu Rosjanie nie zdołali się oprzeć. Większa część utraconego onegdaj terenu z powrotem zdobyta została. Nie licząc znacznych ofiar krwawych, nieprzyjaciel utracił przeszło 3,500 jeńców i 16 karabinów maszynowych.

W Karpatach odparte zostały ataki rosyjskie.

W Siedmiogrodzie, na południo-zachód od Hösing (Hatszég), rozgrywają się nowe, dla nas pomyślne, walki. Zdobyliśmy tu, między innymi, siedem dział.

FRONT BAŁKAŃSKI.

Front generała-feldmarszałka v. Mackensena.

Po trzydniowym odrocie przed pogonią wojska sprzymierzonych, rozbite rosyjskie i rumuńskie pułki znalazły oparcie w przygotowanych pozycjach na linii Rasova—Cobadinu—Tuzla, gdzie oczekiwały je nowo sprowadzone posiłki.

Niemieckie oddziały posunęły się wzdłuż Dunaju na południe od Rasova aż do artylerji nieprzyjacielskiej, zdobyły pięć dział i odparty kontrataki.

Front Macedoński.

Kilkakrotne pojedyncze ataki nieprzyjaciela na froncie między przełęczą Pres i Wardarem były bezskuteczne.

Pierwszy generał-kwatermistrz Ludendorff.

BERLIN (16 bm.) Urzędownie W sierpniu przez łodzie podwodne państw centralnych lub za ich pomocą zostało zatopionych 126 handlowych statków nieprzyjacielskich o ogólnej pojemności 170.779 t. Poza to zostało zatopionych 35 statków neutralnych za przemykanie kontrabandy dla nieprzyjaciela.

BERLIN (17 bm.) Urzędownie. D. 16 bm. niemieckie hydroplany zaatakowały z powodzeniem zakłady kolejowe i kolumny nieprzyjacielskie w północnej Dobrudży. Nieprzyjacielska eskadra hydroplanów na morzu około Tuzli została zarzucona bombami, przyczem trafiono w jeden aeroplan. Aeroplany powróciły nieuszkodzone.

BERLIN (18 bm.) Urzędownie. Niemieckie hydroplany zarzuciły bombami dn. 17 bm. w południe nieprzyjacielskie siły morskie, stojące u wybrzeża Flandrii. Statek, który służył jako przystań dla nieprzyjacielskich hydroplanów, został trafiony. Lotnik nieprzyjacielski został odpędzony i zmuszony wylądować na terytorjum holenderskiem.

Szef sztabu Admiralicji marynarki.

KOM. URZĘD. AUSTR.-WĘGIERSKI.

Wiedeń 17 września.

FRONT WSCHODNI.

Na południo-wschód od Hatszeg (Hösing) kompanje honvedów i oddziały niemieckie dokonały pomyślnego natarcia.

Pozatem na froncie rumuńskim żadnych szczególnych wypadków nie było.

Na froncie rosyjskim nieprzyjacieli zastosował wczoraj znowu nadzwyczajne wysiłki, aby zachwiać linje związkowców. Walka wszędzie zdecydowana została na naszą korzyść.

Front wojsk generała kawalerji arcyks. Karola został zaatakowany o wiele przeważającymi siłami w trójkacie na południe zachód od Dorna Watry, między Czarną Horą i Capulem, na północ zachód od przełęczy Jablonica, na północ od Stanisławowa, nad Naraójką i na południe-wschód od Brzeżan. Ataki nieprzyjacielskie zakończyły się wszędzie — pomijając nieznaczne miejscowe powodzenie około Lipnicy Dolnej — dla Rosjan zupełnym niepowodzeniem.

Ten sam los spotkał ataki nieprzyjacielskie, skierowane przeciw wojskom związkowym, walczącym między Zborowem i górnym Seretem pod wodzą generała v. Eben, oraz przeciw armji generała-pułkownika v. Böhm-Ermoli. Dzięki pomyślnemu współdziałaniu artylerji i piechoty nieprzyjacieli został wszędzie całkowicie odparty.

Na zachód od Łucka Rosjanie postanowili przypuścić szturm generalny na armję generała - pułkownika v. Tersztyńskiego, przeciw któremu rzucili znowu do walki skompletowane dywizje gwardji. Rozczłonkowane na liczne fale, rzucały się rosyjskie masy między Pustomytami i Zaturcami na odcinek broniący przez gen. von der Marwitz. Kolumny nieprzyjacielskie najczęściej łamały się już przed naszymi przeszkodami. Jeśli w poszczególnych punktach udawało im się wdrzeć do naszych pozycji, to natychmiast byli wyparci kontratakami. Pole walki pokryte jest zabitymi i rannymi Rosjanami. Stosunkowo drobna ilość jeńców wskazuje na zaciętość, z jaką walczono. Straty nasze są stosunkowo niewielkie.

FRONT WŁOSKI.

Na płaskowzgórzu Karst Włosi dniami i nocą w dalszym ciągu dokonywali ataków. W północnym odcinku wyczerpała się siła przeciwnika po wielu bezowocnych szturmach. Najzaciętsza bitwa toczyła się między Lokwicą i szczytami Karstu na południe-wschód od jeziora Doberdo. Pomimo, że nieprzyjacieli dowoził bezustannie na ten odcinek frontu świeże siły i miejscami wdarł się do naszych linii, walka na bliską metę przechylała się na stronę naszych wojsk, między którymi szczególnie wyróżnił się 96 pułk piechoty.

Straty Włochów, stosownie do wysunięcia mas ludzi na wąskim polu walk, są nadzwyczaj wysokie.

Tylko w walkach o wymienione szczyty Karstu siedem nieprzyjacielskich pułków ociekło krwią.

Na froncie na północ od Wippachu aż do Krn walka działowa stała się bardziej ożywiona. W odcinku Fliczu pod silnym przygotowaniem ogniem nieprzyjacieli zaatakował bezskutecznie Vrsic, Rafelnik i Rombon.

W Alpach Fossańskich odparte zostały kilkakrotne próby Włochów wdarcia się na Col Torondo.

FRONT POŁUDNIOWO-WSCHODNI.

Wśród c.-k. wojsk żadnych szczególnych wydarzeń nie było.

Wiedeń (18 września).

FRONT WSCHODNI.

Front Rumuński.

Na południe-wschód od Hatszeg

(Hötsing) nowe, pomyślnie walki. Zdobyto wczoraj 7 dział i kilka karabinów maszynowych rumuńskich.

Na północ-wschód od Fogaras nieprzyjacieli bez walki zajął Kohalom (Reps).

Front wojsk generała-kawalerji arcyksięcia Karola.

W Karpatach, tam gdzie graniczą trzy państwa, na południe zachód od Dorna Watra i Hryniawy, nieprzyjacieli nacierał w wielu punktach. Wojska sprzymierzone odparły go wszędzie.

Za pomocą kontrataku dokonanego nad Dolną Lipnicą przez walczące tam wojska niemieckie zdobyto prawie zupełnie z powrotem utracone onegdaj pozycje.

Na północ-wschód od wymienionej wyżej miejscowości wojska tureckie, łącznie ze sprzymierzonymi, odparły w zaciętej walce zwycięsko silne ataki rosyjskie.

Armja gen. hr. v. Bothmera wzięła 16 oficerów, przeszło 4000 żołnierzy i 16 karabinów maszynowych.

Front wojsk generała-feldmarszałka księcia Leopolda Bawarskiego.

Na froncie gen. v. Böhm-Ermoli przeciwnik ponowił wczoraj po południu swe ataki między Zborowem a Perepelnikami.

Zastępy nieprzyjacielskie musiały wszędzie ustąpić przed żelazną wytrzymałością obrońców.

Armja gen. v. Tersztyńskiego miała zadanie odeprzeć słabsze ataki. Inne próby natarcia stłumione zostały w zarodku.

FRONT WŁOSKI.

Trzecia armja włoska wznowiła wczoraj natarcie swe na cały nasz front na wyżynie Karstu. Czwartego dnia bitwy jak i za dni poprzednich wytrwali obrońcy utrzymali się na swych pozycjach. Tam, gdzie udało się przeciwnikowi opanować przednie okopy, został on z nich za pomocą kontrataku wyparty.

Na wielu punktach ataki jego stopniały już w ogniu dzielnej naszej artylerji z wielkimi dlań stratami. Wypróbowany pułk piechoty № 87 odznaczył się podczas pomyślnej obrony przed natarciem nieprzyjacielskim około Lowicy.

W części północnej płaskowzgórza oddziały pułku piechoty № 39 krwawo odparły trzy ataki włoskich grenadierów.

Ożywiona działalność artylerji trwa w dalszym ciągu między Wippach aż do okolic Plawy.

Na froncie Fleimstal słabsze oddziały przeciwnika ponawiały daremne swe natarcia na nasze pozycje na Fassaner Kamm.

FRONT POŁUDNIOWO-WSCHODNI.

Bez zmian.

Zastępca szefa sztabu generalnego v. Hoefler
Feldmarszałek-leutnant.

Wypadki na morzu.

Eskadra hydroplanów w nocy z 16 na 17 zarzuciła pomyślnie ciężkimi bombami zakłady kolejowe w Mestre. Wszystkie aparaty lotnicze wróciły nieuszkodzone.

W nocy z 17—18 bm. oddział hydroplanów ponownie zarzucił ciężkimi i lżejszymi bombami zakłady kolejowe w Mestra, przyczem budowle kolejowe wielokrotnie trafione zostały. Mimo silnego ostrzeliwania latawce powróciły w całości.

Dowództwo floty.

KOMUNIKAT URZĘD. BULGARSKI.

Sofja 16 września.

Bułgarski sztab generalny donosi pod datą 16 września:

Front Macedoński.

Po zaciętej walce koło jez. Ostrovo udało się nieprzyjacielowi zająć Nidze Planina. W dolinie Mogleny odparliśmy ataki nieprzyjacielskie koło wzgórz Bahowo i na wyżynie Kowil z wielkimi dla nieprzyjaciela stratami.

Przed wzgórzem Bahowo naliczone przeszło 300 trupów nieprzyjacielskich. W dolinie Wardaru obustronny słaby ogień działowy. Na Belasica Planina na północ-zachód od Palmisz przepędziliśmy posterunek 62 włoskiego pułku piechoty i wzięliśmy mały oddział do niewoli. 12 września zajęliśmy miasto Kawalla. Stosownie do porozumienia między Naczelnym Dowództwem i komendantem 4-go greckiego korpusu wojska greckie zostały przewieszone do Niemiec. Odjazd rozpoczął się 15 września.

Wczoraj flota nieprzyjacielska bombardowała port w Kawalli i zewnętrzne dzielnice miasta.

Koszary na zachodnim skraju miasta stoją w płomieniach. Ofiar żadnych niema.

Front Rumuński.

Wzdłuż Dunaju panuje spokój. W Dobrudży trwa w dalszym ciągu pościg pobitej armji nieprzyjacielskiej. Na wybrzeżu morza Czarnego panuje spokój.

Sofja (17 września).

Sztab generalny komunikuje:

Front Macedoński. Wojska prawego skrzydła walczą na południe od Floryny. W ciągu całego dn. 16 bm. obustronny silny ogień artylerji. Wszystkie nocne ataki nieprzyjaciela zostały odparte. W dolinie Moglenicy spokojnie. Na prawym brzegu Wardaru spokój, na lewym ożywiona walka artylerji. Słaby atak, dokonany przez przeciwnika na zachód od Dolzeli, odparty został ogniem naszym. Wzięliśmy kilka tuzinów jeńców i 3 karabiny maszynowe.

Na froncie Belasica Planina spokój.

W dolinie Strumy, po silnym przygotowaniu za pomocą ognia artylerji, piechota nieprzyjacielska podjęła atak na wieś Komarjan, Osman Kamila i Dżami Mahale, została jednak naszym kontratakami odrzucona na prawy brzeg Strumy.

U wybrzeża morza Egejskiego ustawicznie krąży flota nieprzyjacielska.

Front rumuński. Nad Dunajem w kierunku Tekija obustronny słaby ogień artylerji. W porcie Turn Severin zatopiliśmy statek holowniczy.

W Dobrudży posuwamy się w dalszym ciągu. Nieprzyjacieli zajął ufortyfikowaną pozycję około Cobadina. Wojska nasze w styczności są z wrogiem.

Kawalerja nasza zajęła dworzec kolejowy w Agemlar i zdobyła tam 16 wagonów z produktami żywnościowymi.

Wczoraj brygada nieprzyjacielska podjęła kontratak na nasze skrajne lewe skrzydło około wsi Potucci, została jednak odparta ze znacznymi stratami, przyczem w naszym ręku zostało kilka tuzinów jeńców, działo, 8 wozów z amunicją, 4 karabiny maszynowe oraz inne materiały wojenne.

Z liczby zabitych i rannych, jako też wielkiej ilości materiałów wojennych, rozrzuconych na polu bitwy wynika, że przeciwnik poniósł w walkach d. 12, 13 i 14 bm. olbrzymie straty.

Na wybrzeżu czarnomorskim spokoj.

KOMUNIKAT URZĘDOWY TURECKI.

KONSTANTYNOPOL 18 września

Komunikat urzędowy z dn. 17 bm.

Front Kaukaski. Na prawym skrzydle udał się napad turecki. Na lewym skrzydle odparliśmy nieprzyjacielskie oddziały wywiadowcze, zadając im straty.

Front egipski. Dziesięć bomb, które lotnicy nieprzyjacielscy, korzystając z księżycowej nocy, zrzucili na El Arisz, nie przyczyniły szkody. Oddział nieprzyjacielskiej kawalerji, który próbował posunąć się na wschód od Suez, został odparty.

Na pozostałych frontach nie było ważniejszych wypadków.

Zastępca wodza naczelnego.

BERLIN (16 bm.) «Berl. Tagebl.» donosi ze Sztokholmu: Według informacji gazety «Russkoje Słowo», odbyła się prywatna narada pomiędzy Stürmerem, ministrem sprawiedliwości i ministrem spraw wewnętrznych, na której zdecydowano natychmiast po otwarciu sesji jesiennej Dumy wnieść projekt do prawa o autonomji dla Polski.

Dookoła wojny.

Zwycięstwo w Dobrudży.

Major Moraht w niedzielnym numerze «Berl. Tag.» pisze: Niemieckie Dowództwo Naczelné doniosło w dn. 16 września, że walki w Dobrudży ukoronowane zostały «decydującym zwycięstwem», a komunikat bułgarski z dn. 15 września uzupełnia tę wiadomość w ten sposób, iż informuje o wielkiej bitwie, która toczyła się w połowie drogi między granicą bułgarsko-rumuńską i linją kolejową Czernowoda—Konstanza i która zakończyła się «pełnym zniszczeniem wroga».

Wyrażenie «decydujące» używa się rzadko i dowódca armji musiał długo namyślać się zanim zdecydował użyć go w komunikacie. Nieprzyjacieli pokonani w sposób decydujący, znaleźli się albo w niewoli, albo w pośpiechu uciekli. Tak było po bitwie pod Belle-Alliance i pod Sedanem.

Wynikiem zwycięstwa generała feldmarszałka v. Mackenzena jest ucieczka sił nieprzyjacielskich na całej linji, przyczem zwycięzca ściga pobitego wroga. Decydująca bitwa toczyła się między linją Kara-Omer-Musubey—Abtaat—Parakioj—jez. Ołtina. Rozciągłość tego frontu wynosi 70—80 km., wygiętych w postaci łuku otwartego na północ.

Nasze prawe i lewe skrzydło było mniej więcej o 20 km. naprzód wysunięte i w ten sposób wytworzyło wielkie niebezpieczeństwo dla znajdującego się w środku łuku nieprzyjaciela. Dotychczas wiemy, że w bitwie brało udział 9 dywizji Rumunów, Rosjan i Serbów, a więc około 150,000 ludzi. Straty nieprzyjacieli nie są jeszcze znane, ale już dziś można powiedzieć, że są bardzo znaczne. Wniosek ten wynika z kształtu frontu walki i ze zwycięstwa prawego skrzydła przeciwnika, przez nie możliwy do przebycia Dunaj. Z tego powodu front nieprzyjaciela w dalszym ciągu walki ciągle zwężać będzie, co dla pobitego wojska nie może być złym następstwem. Ucieczka nieprzyjaciela z konieczności odbywa się w kierunku linji Czernowoda—Meddie—Konstanza. Dobrudża w tym miejscu stanowi pas ziemi zaledwie na 60 km. szeroki, przecięty w

przek linją kolejową Czernowoda — Constanza, stanowiącą jedyną arterję komunikacyjną Rumunii z morzem.

Sytuacja ogólna Rumunii nie jest wobec tego tak znakomita, jak to przypuszcza Briand w swej mowie.

Ustąpienie generała v. Pflanzera-Baltina.

Cesarz Franciszek Józef przesłał generałowi v. Pflanzera-Baltinowi pismo odręczne, w którym wyraża żal, z powodu ustąpienia generała ze względów zdrowia oraz uznanie za jego owocną działalność na widowni wojny.

Karol bar. v. Pflanzera-Baltin objął w d. 1 października 1914 dowództwo wojsk w Siedmiogrodzie i poprowadził je do walki przeciw napierającej na Karpaty armji rosyjskiej. Pierwsze oswojenie Czerniowiec w lutym r. 1915 było jego dziełem. Przed rozpoczęciem wielkiej ofensywy majowej koalicji, Pflanzera-Baltin stał nad Prutem i opierał się zacięciem naporowi Rosjan, którzy stamtąd spodziewali się pierwszego natarcia. W końcu sierpnia roku 1915 przyłączyło się lewe skrzydło armji Pflanzera do ogólnej ofensywy aż do Seretu i następnie powstrzymało kontrofensywę rosyjską. Pomiędzy 23 grudnia i 19 stycznia rozegrały się na froncie armji Pflanzera straszliwe walki, w których Rosjanie, nie szczędząc ludzi ani amunicji, usiłowali przedostać się nad Prutem i nad Strypą. I wówczas gen. v. Pflanzera-Baltin odparł te wszystkie zacięte ataki. Dopiero wiosną r. b. pod niesłychanym, z wielką rozrzutnością amunicji i materiału ludzkiego, podjętym naciskiem rosyjskim armja Pflanzera musiała po upartej obronie opuszczać stopniowo Bukowinę.

Rosyjski plan wojenny.

«Paris» donosi, że rosyjski plan wojenny, opracowany dla wojsk, posuwających się drogą z Reni przez Rumunię, przewidywał pochód wojsk rosyjskich ku granicy bułgarskiej trzema drogami. W ogólności miał być zastosowany rosyjski plan wojenny z roku 1868. Kolumny rosyjskie posuwać się miały trzema linjami: Galacz — Czernowoda, Galacz — Sylistria i Galacz — Giurgiewo. W ten sposób zamierzano zaatakować również Trację turecką.

Milukow o rosyjskim celu wojny.

Przywódcą bloku postępców w Dumie Państwowej Milukow — jak donosi «Berl. Tag.» — przybył do Chrystjanji w celu wygłoszenia kilku prelekcji o Rosji i z okazji tej rozmawiał z przedstawicielem gazety «Aftenposten», wypowiadając swe poglądy na rosyjskie cele wojny, oraz na politykę wewnętrzną i zagraniczną Rosji.

«O co walczy Rosja — oświadczył Milukow — najwyraźniej wynika z wypadków wojnę poprzedzających. Zostaliśmy napadnięci przez Niemcy, więc naszym celem jest odparcie wroga. Oczywiście oprócz tego rzeczy mogą ułożyć się w ten sposób, iż wojna przyniesie nam może zrealizowanie marzeń, które oddawna piastowaliśmy. Tak wielkie mocarstwo, jak Rosja musi dążyć do zdobycia przystępu do otwartego morza. Dardanele muszą należeć do Rosji i jestem pewny, że przy omawianiu warunków pokojowych uzyskamy je. Rosja nie ma żadnych planów zaborczych na północy. Rosja dąży na południe i po zdobyciu Dardaneli jej dążenie do podbojów zostanie zaspokojone».

Naczelnym dowódcą armji rumuńskiej.

Z Lugano donoszą do «Berl. Lokalan.» iż szef rumuńskiego sztabu generalnego gen. Crainiceanu, w celu

umożliwienia należytego użytkowania wszystkich zasobów rumuńskich został mianowany dowódcą naczelnym całej armji rumuńskiej.

Na Bałkanach.

Nowy gabinet w Grecji.

Ag. Havasa donosi z Aten, że Calogeropulos podjął się utworzenia gabinetu.

Biuro Reutersa donosi, że ten nowy gabinet ministrów powstał w następującym składzie. Calogeropulos objął stanowisko prezesa ministrów, oraz kierownictwo ministerjum wojny i ministerjum finansów. Ministrem marynarki został Daminaas, ministrem spraw wewnętrznych — Rufos, ministrem spraw zewnętrznych objął Carapanos, tekę ministra sprawiedliwości otrzymał Bokotopulos, ministrem oświaty objął Canaris, ministrem komunikacji — Caftangolon i wreszcie ministrem gospodarstwa społecznego objął Bassios.

Do gazety angielskiej «Daily Telegraph» donoszą z Aten, że Dimitracopulos, któremu król Konstantyn przedewszystkiem proponował utworzenie gabinetu, odrzucił tę propozycję po rozmowie z posłem angielskim w Atenach.

Dimitracopulos żądał swobody postępowania ze względu na sytuację kraju i pragnął natychmiastowego przeprowadzenia wyborów, w których rząd mógłby przyjąć udział w charakterze partji politycznej. Ta propozycja jednak przeczyła nocie koalicyjnej z d. 21 czerwca, na mocy której wybory winny być przeprowadzone przez gabinet, nie zabarwiony wybitnie pod względem politycznym. Wobec tego poseł angielski odrzucił wnioski Dimitracopulosa.

«Berl. Tagebl.» pisze o osobie Calogeropulosa, że ten ostatni, będąc prawnikiem z zawodu, od młodych już lat rozpoczął karierę polityczną. Obecnie 60-letni Calogeropulos należał do najbliższych przyjaciół wielkiego greckiego męża stanu, Trikupisa, który od r. 1892 do 1895 był prezesem ministrów. Po śmierci w r. 1896 Trikupisa, Calogeropulos przejął swą przyjaźń na Theonisa, w czasie rządów, którego był dwukrotnie ministrem finansów i trzykrotnie prezesem greckiej Izby posłów.

Jako poseł do Izby Calogeropulos pełnił stale obowiązki referenta komisji budżetowej. Po śmierci Theonisa stanął Calogeropulos na czele jego partji. «Berl. Tagebl.» zaznacza w końcu, że Calogeropulos przy swym konserwatywnym światopoglądzie, jest bezwzględnie wierny królowi. Z Venizelosem nie utrzymywał on nigdy żadnych stosunków, i obecnie również nic ich ze sobą nie łączy.

«Voss. Zeit.» zaznacza również, że nowy grecki prezes ministrów jest to konserwatysta, bezwzględnie oddany królowi Konstantynowi. Według ogólnej opinji, Calogeropulos posiada niczem nie dający się zachwiać charakter.

Z pomiędzy członków jego gabinetu, najbardziej jest znany zagranicą obecny minister spraw wewnętrznych Rufos, b. generał-gubernator Krety, który na tamtem stanowisku wykazał niezwykłą energję.

Będzie on miał ogromne pole obecnie do wykazania swej energii administracyjnej, gdyż, jak donoszą z Genewy do «Berl. Tagebl.», trudna sytuacja wewnętrzna w Grecji znajdują się w stanie jeszcze większego naprężenia wskutek tego, że sfery kierownicze najpotężniejszych związków robotniczych grożą sztrajkiem, o ile żądanie pracujących w ateńskim

przedsiębiorstwie tramwajowym i robotników, zatrudnionych w kopalni Lausiam, nie zostaną uwzględnione. Rząd dla zabezpieczenia spokoju publicznego, wysłał wojsko do okręgu pomienionych kopalni.

Według «Berl. Lokalan.» z Salonik donoszą do Paryża, że zwolennicy Venizelosa mają zamiar za pomocą wszelkich możliwych środków dążyć do usunięcia ze składu kancelarii królewskiej tych osób, które podobno popierały umowy ateńskie co do zajęcia przez Bułgarów Kawalli i Korycy.

Do «Berl. Lokalan.» donoszą ze Sztokholmu, że wydział prasowy rosyjskiego ministerjum spraw wewnętrznych donosi, że dotychczasowe kroki koalicji w Grecji okazały się bezcelowymi i przedwczesnymi. Ci politycy greccy, którzy widzieli jedyne zbawienie dla Grecji w przyłączeniu się do koalicji, musieli ostatecznie przyjść do wniosku, że Grecja tylko po potężnych wstrząśnięciach nawy narodowej może wkroczyć na tą drogę. Dyplomacja czwórporozumienia wobec tego zamierza udzielić rady Venizelowski, aby porzucił swą dotychczasową rezerwę w stosunku do przebiegu wypadków. W związku z tem sprzymierzeńcy zaczynają przypisywać bardzo poważne znaczenie drobnym rozruchom, które już odbywają się w Grecji «Berl. Lokalan.» zaznacza, że koalicja w ten sposób przyznaje się już otwarcie, iż, nielicząc się więcej z żadnymi względami, dążyć będzie do wywołania rewolucji przeciwko królowi Konstantynowi.

Francja.

Mowa Brianda w parlamencie francuskim.

Ag. Havasa, donosi, że 14 bm. prezes ministrów francuskich Briand wygłosił w Izbie deputowanych i w senacie mowę, w której podnosił przedewszystkiem wypowiedzenie wojny Niemcom przez Włochy i Austro-Węgrom przez Rumunię, jako rozpoczynające nowy decydujący okres w przebiegu wypadków wojennych. Ścisłe współdziałanie jednoczących wszystkie swe wysiłki sprzymierzeńców wywołało charakterystyczny zwrot w wojnie, i wyrwało inicjatywę w operacjach wojennych z rąk Niemiec, które teraz są zmuszone ograniczać się do defensywy.

Rumunja, zdradziecko napadnięta przez Bułgarję, podaży wraz ze swymi sprzymierzeńcami ku zwycięstwu które uczyni z niej wielki naród. Co do armji salonickiej, Briand oświadczył, że przedsięwzięcia na tamtym froncie rozwijają się stosownie do planów sztabu generalnego.

Na półwyspie Bałkańskim wypadki niechybnie potoczą się swoim porządkiem. Po Turcji przekona się Bułgarja ze swej strony, jak niebezpieczną rzeczą jest zrywać tradycyjną przyjaźń w tym celu, aby oddać się na usługi pełnych chciwości planów narodu, pozbawionego wszelkich skrupułów.

W dalszym ciągu swej mowy Briand wyraził uznanie dla lojalności rządu Zajmisa, który udzielił sprzymierzeńcom pierwsze zadośćuczynienie jakiego ci żądali. Koalicja ma nadzieję, że naród grecki zrozumie powody i cel wieszania się koalicji do spraw greckich.

Sprzymierzeńcy, którzy zostali zawezwani do Salonik, aby broniąc Serbji dopomóc przez to zarazem sprzymierzeńcowi Grecji, będą kontynuować swe dzieło aż do osiągnięcia tego początkowego celu. Sprzymierzeńcy przytem przypisywali wielką wartość wykonaniu raz jeszcze tradycyjnej roli

mocarstw opiekuńczych i zabezpieczeniu narodowi greckiemu koniecznego dla zachowania przezeń niezależności stanu rzeczy.

Wypadki wojenne na różnych frontach wykazały, iż koalicja zdobyła obecnie przewagę nad nieprzyjacielem, i że decydujące i sławne zwycięstwa rosyjskich, włoskich, francuskich i angielskich żołnierzy uprawniają do wszelkich nadziei.

Dalszą część swej mowy Briand poświęcił ludności okupowanych okręgów Francji i Belgji, ostrzegając w końcu przed przesadnym optymizmem. Nieprzyjaciół wciąż jest jeszcze silny, i aż do ostateczności będzie się zacięciem bronił, wobec czego nie należy niczego zanęcać w celu zwyciężenia go. Zjednoczenie wszystkich twórczych sił kraju, jest poważnym warunkiem do osiągnięcia powodzenia. Przez zwycięstwo doprowadzi ono do pokoju, do mocnego długotrwałego pokoju, który przez odpowiednie przepisy międzynarodowe będzie zabezpieczony przeciwko wszelkiemu powrotowi gwałtu.

Izba z ogromnym uznaniem spotkała oświadczenia Brianda.

Ag. tel. Wolfa donosi, iż w sprawie mowy Brianda «Norddeutsche Allgem. Ztg.» pisze pomiędzy innemi, że mowa ta zaczyna się od dźwięków fanfary, kończy się zaś przytłumionym odgłosem werbla. Francuski prezes ministrów był w trudnej sytuacji.

Raz jeszcze musiał on kraj pocieszyć co do tego, co ma w przyszłości nastąpić. Lecz ponieważ kraj słyszał już o tem w tych samych zwrotkach, więc p. Briand swymi prorocत्वami nie wywrze zbyt wielkiego wrażenia na swych ziomkach. W ciągu paru godzin będą się oni cieszyć jego patosem, aby następnie znowu przypomnieć o twardej rzeczywistości, iż mur niemiecki, ciągnący się przez krainę francuską, wznosi się mocno i niezachwianie.

P. Briand, pisze dalej «Norddeutsche Allgemeine Ztg.», cieszy się widokiem nowych sprzymierzeńców. — Uprzednio Rumunów nie uważano za zupełnie równouprawnionych pod względem łacińskiego pochodzenia, obecnie naród francuski musi pochlebiać «szlachetnym Rumunów», zarówno zresztą jak i Senegalczykom. Nic wyraźniej niż to dowodzi, jak upadła Francja wskutek tej wojny.

Godnem uwagi jest, zaznacza «N. Allg. Z.», że prawie cała mowa Brianda poświęcona jest nadziejom bałkańskim. Zwracano przedtem uwagę, że koalicja oczekuje wystąpienia Rumunii dopiero w połowie września.

Ponieważ jednak wystąpienie to nastąpiło o kilka tygodni wcześniej, radość Brianda nie jest właściwą. Dostyc już czasu przeszło od zerwania przez Rumunię swego związku z państwami centralnemi, aby koalicja mogła zauważyć, że i ten nowy bałkański zamach był błędnie obliczony.

Ustępy, które p. Briand poświęcił postępowaniu koalicji w Grecji, możemy, powiada «Norddeutsche Allg. Zeit.», uważać za wzór sztuki przekręcania prawdy.

Twierdzenie, iż Anglicy i Francuzi występują jako mocarstwa opiekuńcze Grecji, wobec wypadków w poniżonym i umęczonym kraju, jest pro prostu pretekstem.

Nowa pożyczka.

Na posiedzeniu swem w dn. 14-go bm. Izba deputowanych jednogłośnie, 484 głosami, przyjęła wniosek ministra finansów Ribota co do nowej pożyczki.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE

Kurs pieniężny w Ob. Ost.

Kurs urzędowy 1 rb. = 1,90 marek.
 Kurs rubla w operacjach bankowych:
 100 rb. = 190 marek (proponowano)
 100 rb. = 194 marek (sprzedawano)
 Stopa procentowa kasy pożyczkowej 60/0.

OBWIESZCZENIE.

Miejski zakład oczyszczania od robactwa ul. 2-ga Portowa № 10 już jest wykończony i zostanie puszczony w ruch w dn. 17 września 1916 r.

Z zakładu tego ludność cywilna może korzystać bezpłatnie codziennie od godz. 7 do 4, a w niedziele od 7 do 12.

Wilno, 14 września 1916 r.
 Niemiecki Stadthauptmann
 POHL.

OBWIESZCZENIE.

Potrzebni są robotnicy do robót kolejowych w Wilnie i okolicach dla 5 Wojskowej Dyrekcji Kolejowej. Szczególnie pożądani są ludzie, którzy już na kolei pracowali oraz fachowi cieśle i kolejowcy.

Zapłata przy dowolnym miejscu zamieszkania będzie następująca:

dla fachowych rzemieśln. 2.20 m. dziennie
 dla robotn. niefachowych 1.90 m. "
 dla kobiet 1.70 m. "
 dla wyrostków nie zupełnie zdtn. do pracy 1.20—1.50 "

Na utrzymanie odciążane będzie dziennie 0.90 m. Zgłaszać się można od poniedziałku dn. 18 września b. r. aż do 23 września tegoż roku włącznie.

1. Do Stadthauptmanna, oddział III, Dominikańska 2, podwórze, wejście na lewo, i piętro rano od 8 do 1 i po poł. od 3—7.

2. Do biura miejskiej giełdy pracy, ul. Zawalna 5 w godz. od 8 do 1-ej i po południu od 3—6.

3. Do pierwszej kuchni robotniczej, Zawalna 60 od godz. 10 ej rano do 4-ej pp.

4. Do drugiej kuchni robotniczej, ulica Wronia od godz. 10-ej rano do 4-ej pp.
 Wilno, 15 września 1916 r.

Niemiecki Stadthauptmann
 POHL.

OBWIESZCZENIE.

Właściciele gospody lub oberży i t. p., szynkowni łączące z herbaciarniami i kawiarniami, sklepów z wodą sodową, sprzedażą wódki, spirytusu i innych napojów wysokokowych, którzy nie posiadają piśmiennego zezwolenia wydanego przez Niemieckiego Oberbürgermeistra, względnie Niemieckiego Stadthauptmanna po dn. 6 lutego 1916 r. winni natychmiast, najpóźniej zaś w ciągu 8 dni od opublikowania ogłoszenia złożyć piśmienną podanie i zezwolenie na prowadzenie zakładu na imię Niemieckiego Stadthauptmanna (Zarząd Policji) ul. Dominikańska 3.

W podaniu wymienić należy nazwisko, wiek i rodzaj zajęcia, ilość pokoiów, przeznaczonych na zakład, oraz ilość pokoiów sąsiadujących, czy znajdują się izby mieszkalne (sypialnie lub mieszkanie) właściciela lub jego zastępcy przy zakładzie, ilość i położenie wychodków, ilość i płeć osób zajętych w zakładzie, oraz wskazówka, czy osoby wojskowe w zakładzie bywają.

Kto nie posiada przepisanego zezwolenia, lub w czasie właściwym o niego starać się nie będzie zostanie ukarany zgodnie z § 9 rozporządzenia z d. 7 stycznia 1916 roku, dotyczącego wprowadzenia podatku za zezwolenie na szynkownię z karą pieniężną od 50 do 3000 mk., zamiast której może nastąpić ukaranie więzieniem do 6 miesięcy.

Oprócz kary w każdym wypadku nastąpi zamknięcie zakładu.

Wilno, 11 września 1916 r.
 Niemiecki Stadthauptmann
 POHL.

KRONIKA

KALENDARZYK.

Dziś: Januarego.
 Jutro: Eustachego.
 Pojutrze: Mateusza Ap.
 Wschód słońca—o g. 6 m. 02.
 Zachód słońca—o g. 5 m. 37.

WIADOMOŚCI KOŚCIELNE.

— 22 bm. w kościele WW. Św. odbędzie się żałobne nabożeństwo za duszę zm. członków cechu rzemieślniczego. Nabożeństwo to zamawia Towarzystwo Ogrodów Robotniczych w dowód wdzięczności za otrzymaną gratis ogród od pomieszczonego cechu dla T. Ogr. Rob.

Z WILNA.

— Z życia kooperatywy. Dowiadujemy się, że wkrótce ma w Wilnie powstać jeszcze jedna spółka sioływca p. n. «Zwierzyniec».

Sklep nowej kooperatywy będzie otworzony w dzielnicy między Zwierzyniec a Sołtaniszkami, by mógł obsługiwać jednocześnie obydwie te krańce miasta.

Do kooperatywy tej należy przeważnie ludność robotnicza i rzemieślnicza. (o)

— Odczyt. D. 23 września, o godz. 5 wiecz., w sali szkoły p. A. W. Czarnowskiej odbędzie się odczyt p. Z. Fedorowicza na temat «Życie na dnie oceanu», z obrazami świetlnymi.

Bilety są do nabycia w kancelarji szkoły (Gubernatorska 1) w cenie od 2 marek do 30 fen., oraz w dniu odczytu przy wejściu na salę.

— Podziękowanie. Od szeregu miesięcy prawie co niedziela najróżnorodniejsze instytucje dobroczynne w celu podtrzymania swego istnienia organizują loterję fantową. Całe setki a nieraz i tysiące przedmiotów najrozmaitszych oglądamy na wystawach loteryjnych. Im dalsza z kolei loterja tym więcej potrzeba wysiłku, by zebrać ilość odpowiednią fantów, posegregować je, a następnie bez względu na pogodę jesienną towarzyszyć rozlosowaniu. Prawie dwudziesta z kolei loterja odbyła się dn. 17 bm. w cukierni «Bronisława» w Cielętniku na rzecz Towarzystwa «Caritas». Rezultat, który był zadawalniający, należy zawdzięczać niezmordowanej pracy szanownych pań i panów, urządzających tę loterję z całym zaparciem się, ofiarnością firm, które chętnie nadesłały fanty, oraz łaskawości ogółu liczącego przybyłemu dla wzięcia udziału w rozlosowaniu.

Niechże mi wolno będzie wszystkim któremkolwiek dorzucił cegiełkę do całości, złożyć za to poparcie serdeczne «Bóg zapłać».

Ks. Ig. Olszański.
 Wilno, 18 września 1916 r.

— Z Pogotowia. W ubiegłym tygodniu, t. j. od dn. 11 do 17 bm. włącznie, Pogotowie ratunkowe było czynne w 60 wypadkach, w tej liczbie były 24 wyjazdy karetki na miasto i 36 opatrunków na stacji. (o)

— Niezszczęśliwy wypadek. Wczoraj w d. 24 przy ul. Zawalnej zapaliła się bluzka od pieca na 15-letniej córce stróża domu. W oka mgnieniu dziewczyna stanęła w płomieniach. Nim zgazono na niej ogień, dziewczyna doznała ciężkich oparzeń twarzy i rąk. W karetce Pogotowia odwieziono ją do szpitala Sawicz. (o)

— Niedoreczone listy. Pani P. Sackiewicz, Kazimiera Niezwęda, Adela Abramowicz, Teofila Rackiewicz, Marja Januszkiewicz, Józefa Kasborska, Franciszka Łazaresko, Anna Zubowicz, Fanny Gordon, Józefa Walulis.

Wypłata wygranej zagwarantowana przez państwo.

Zapowiedź szczęścia.

Ciągnięcie odbędzie się nieodwołalnie **11 i 13 października**. Podczas rozpoczynającej się wkrótce **348 Hamburgskiej loterji państwowej** może każdy przy pomocy **niedużego nakładu pieniędzy dojść do dobrobytu. 56,020** z pomiędzy 100,000 losów, podlegających ciągnięciu, a **więcej więcej niż połowa napewno wygra.**

W najszcześniejszym wypadku można nawet na jeden jedyny los wygrać

MILJON MAREK.

Loterja zawiera specjalnie główne wygrane i premje.

Mk. 500,000	Mk. 80,000
" 300,000	" 70,000
" 200,000	" 60,000
" 100,000	" 50,000
" 90,000	" 40,000

jak również wielką liczbę wygranych po 30,000, 20,000, 15,000, 10,000, 8,000, 6,000, 5,000, 4,000, 3,000, 2,000, 1,000 marek etc.

Ogólna suma wygranych, która zostanie wylosowana w ciągu 7 ciągnięć loterji, sięga liczby

Trzynastu milionów 731.000 marek.

Cena urzędowa oryginalnego losu na pierwsze ciągnięcia wynosi tylko

1,25 mk. 2,50 mk. 5 mk. 10 mk.
 za 1/8 l. za 1/4 l. za 1/2 l. za 1/1 los.

Wobec tak małego wydatku, proponowanych zaś niezwykle pomyślnych widoków wygranej, każdy winien zapewnić sobie udział przez natychmiastowe wystanie należności przekazem pocztowym.

Dokładny wykaz wygranych oraz program następnych ciągnięć jest widoczny z urzędowego planu, który będzie załączony do każdego obstalowanego losu, na życzenie zaś może być wysłany i przedtem gratis. Urzędowa lista losowania zostanie rozesłana natychmiast po ciągnięciu. **Natychmiastowa wypłata wygranych pieniędzy zagwarantowana przez państwo Hamburg.**

Kto chce przyjąć udział w zbliżającym się ciągnięciu, winien propozycję co do tego niezwłocznie, najpóźniej do 11 października, koncesyjowanej przez państwo, wystąpić do **Aug. Klein,** stwo głównej kolekty loterji, **HAMBURG 36, Büschstr. 7 H.** 37

OSTRZEŻENIE.

Zwracamy uwagę, że otwarcie zamkniętych przez gazownię gazomierzy, za pomocą osób przez nas do tego nie upoważnionych jest **wzbronione**, oprócz tego takie otwarcie może być połączone z **niebezpieczeństwem.**

Samowolne otwarcie gazomierza, a także wykonanie nie przez gazownię połączonych z otwarciem robót, będzie dochodzone sądownie. Obstalunki na otwarcie gazomierzy przyjmuje kantor gasowni, Maneżowa ul. № 5.

Zarząd gazowni.

Pocztówki wojenne POCZTÓWKI Z WIDOKAMI

największy wybór, wyłącznie oryginalne zdjęcia, przeszło 500 różnych ślicznych widoków. Ciągłe nowości.

Uprzywilejowane oferty na wyjątkowo dogodnych warunkach dla żołnierzy.

Zwykłe 100 szt. za 1.40 m., zdjęcia wojenne i pocztówki kolowe z widokami 100 szt. za 2 m., 500 szt. za 9,50 m., 1000 szt. za 18 m. Dostawa w najlepszym wykonaniu. Wiele listów dziękczynnych. Prospekty gratis.

Bonness et. Hachfeld, Potsdam (Postfach, 488).

Żądajcie we wszystkich sklepach tytoniowych:

nowe papierosy

„FLIRT“

Cena za 10 szt. tylko 25 fen.

opakowane w pudełkach, gatunek doskonały.

Fabryka tytoniu „I. L. SZERESZEWSKI“ A. T., Grodno.

Księgarnia J. Zepaśnik otrzymała na skład główny:

Krótki Katechizm,

czyli nauka, jak wierzyć i żyć potrzeba, cena 15 f. z Historją Śwłą — 20 fen.

— Do nabycia we wszystkich księgarniach. —

Za 65 marek do sprzedania gramofon z płytami, także do sprzedania maszyna do pisania za 75 marek. Zaul. Ignacowski 8—11, od godz 5—7 po poł. 981

Doktor Jochelson,

Ś-to Stefańska 24 — zupełnie zdrowiał i wznowił przyjęcie chorych. W poniedziałki i środy od 10 do 11 biednych bezpłatnie. 985

Kupię szafę do ubrania, komódę i stół stołowy i inne meble. Zainteresowanych proszę zawiadomić stróża, Niemiecka Nr. 1. 973

Tłumaczenia

z polskiego i rosyjskiego na niemiecki i odwrotnie, oraz pisanie podań w języku niemieckim do wszelkich urzędów załatwia Józefa Żebrowska, Kaukaska 14—4.

D-r St. Kraszewski powrócił. 984

Dla dzieci osłabionych mączki mleczone:

NESTLE'A mk. 3,00
 LACTOGEN „ 2,50
 ALBERTINE „ 2,00

poleca Stow. Spoż.

„Solidarność“, Portowa 6. 987

1000

nowych żel. taczek po 21 m. — p. St.
 Motyki około 3 1/2 kg. 2,50 m. — p. St.
 Szpadle № 3 0,58 m. — p. St.
 Łopaty № 3 lub № 5 0,62 m. p. St.
 Piły do drzewa 1200 m/m. dług. 2,20 m. p. St.
 Piły stolar. 900 m/m. dług. 1,50 m. p. St.

Wszelkie nowe materiały bez braków, narzędzie rozmaitego rodzaju, maszyny, windy, pompy etc.

REZERWOARY.

NOSKOWSKI & JELTSCH
 KRÓLEWIEC, Kantstr. 2.
 Adr. tel. Baubedarf Königsbergpr.

Introligator B. Aleksandrówicz Tatarska 11, przyjmuje roboty w zakresie fachu wchodzące.

DRUKARNIA

Ks. A. RUTKOWSKIEGO
 WILNO, ul. Botaniczna Nr. 7.

Przyjmuje wszelkie obstalunki w zakresie drukarstwa wchodzące, jako to:

Czasopisma, sprawozdania, brossury, cenniki, dzieła, okularze, adresy, etykiety, rachunki, kwitariusze, bilety wizytowe, koperty, tabele, blankiety, klepsydry i t. d.

Wykonanie staranne.

Ceny umiarkowane.